

Bijlage VWO
2021

tijdvak 3

Latijnse taal en cultuur

Tekstboekje

Tekst 1

Het begin van de redevoering.

1 Credo ego vos, iudices, mirari quid sit quod, cum tot summi oratores
2 hominesque nobilissimi sedeant, ego potissimum surrexerim, is qui neque
3 aetate neque ingenio neque auctoritate sim cum his qui sedeant
4 comparandus. Omnes enim hi quos videtis adesse in hac causa iniuriam
5 novo scelere conflatae putant oportere defendi, defendere ipsi propter
6 iniquitatem temporum non audent. Ita fit ut adsint propterea quod
7 officium sequuntur, taceant autem idcirco quia periculum vitant.

Cicero, Pro Sexto Roscio Amerino 1

Tekst 2

Cicero's inzet en de taak van de rechters.

1 His de rebus tantis tamque atrocibus neque satis me commode dicere
2 neque satis graviter conqueri neque satis libere vociferari posse intellego.
3 Nam commoditati ingenium, gravitati aetas, libertati tempora sunt
4 impedimento. Huc accedit summus timor quem mihi natura pudorque
5 meus attribuit et vestra dignitas et vis adversariorum et Sex. Rosci
6 pericula. Quapropter vos oro atque obsecro, iudices, ut attente bonaque
7 cum venia verba mea audiatis. Fide sapientiaque vestra fretus plus oneris
8 sustuli quam ferre me posse intellego. Hoc onus si vos aliqua ex parte
9 allevabitis, feram ut potero studio et industria, iudices; sin a vobis – id
10 quod non spero – deserar, tamen animo non deficiam et id quod suscepi,
11 quoad potero, perferam. Quod si perferre non potero, opprimi me onere
12 officii malo quam id quod mihi cum fide semel impositum est aut propter
13 perfidiam abicere aut propter infirmitatem animi deponere. Te quoque
14 magnopere, M. Fanni, quaeso ut qualem te iam antea populo Romano
15 praeuisti, cum huic eidem quaestioni iudex praeesses, talem te et nobis

16 et rei publicae hoc tempore impertias. Quanta multitudo hominum
17 convenerit ad hoc iudicium vides; quae sit omnium mortalium exspectatio,
18 quae cupiditas ut acria ac severa iudicia fiant intellegis. Longo intervallo
19 iudicium inter sicarios hoc primum committitur, cum interea caedes
20 indignissimae maximaeque factae sunt; omnes hanc quaestionem te
21 praetore manifestis maleficiis cotidianoque sanguine dimisso virtutis
22 ostentui sperant futuram.

23 Qua vociferatione in ceteris iudiciis accusatores uti consuerunt, ea nos
24 hoc tempore utimur qui causam dicimus. Petimus abs te, M. Fanni, a
25 vobisque, iudices, ut quam acerrime maleficia vindicetis, ut quam
26 fortissime hominibus audacissimis resistatis, ut hoc cogitetis, nisi in hac
27 causa qui vester animus sit ostendetis, eo prorumpere hominum
28 cupiditatem et scelus et audaciam ut non modo clam verum etiam hic in
29 foro ante tribunal tuum, M. Fanni, ante pedes vestros, iudices, inter ipsa
30 subsellia caedes futurae sint. Etenim quid aliud hoc iudicio temptatur nisi
31 ut id fieri liceat? Accusant ii qui in fortunas huius invaserunt, causam dicit
32 is cui praeter calamitatem nihil reliquerunt; accusant ii quibus occidi
33 patrem Sex. Rosci bono fuit, causam dicit is cui non modo luctum mors
34 patris attulit verum etiam egestatem; accusant ii qui hunc ipsum iugulare
35 summe cupierunt, causam dicit is qui etiam ad hoc ipsum iudicium cum
36 praesidio venit ne hic ibidem ante oculos vestros trucidetur; denique
37 accusant ii quos populus poscit, causam dicit is qui unus relictus ex
38 illorum nefaria caede restat.

Cicero, Pro Sexto Roscio Amerino 9-13

Tekst 3

Over twee bekenden van het slachtoffer.

1 Erant ei veteres inimicitiae cum duobus Rosciis Amerinis, quorum alterum
2 sedere in accusatorum subselliis video, alterum tria huiusce praedia
3 possidere audio; quas inimicitias si tam cavere potuisset quam metuere
4 solebat, viveret. Neque enim, iudices, iniuria metuebat. Nam duo isti sunt
5 T. Roscii – quorum alteri Capitoni cognomen est, iste qui adest Magnus
6 vocatur – homines eiusmodi: alter plurimarum palmarum vetus ac nobilis
7 gladiator habetur, hic autem nuper se ad eum lanistam contulit, quique
8 ante hanc pugnam tiro esset, quod sciam, facile ipsum magistrum scelere
9 audaciaque superavit.

Cicero, Pro Sexto Roscio Amerino 17

Tekst 4

Cicero richt de verdenking op iemand anders.

1 Desinamus aliquando ea scrutari quae sunt inania; quaeramus ibi
2 maleficio ubi et est et inveniri potest; iam intelleges, Eruci, certum
3 crimen quam multis suspicionibus coarguatur, tametsi neque omnia dicam
4 et leviter unumquidque tangam. Neque enim id facerem, nisi necesse
5 esset, et id erit signi me invitum facere quod non persequar longius quam
6 salus huius et mea fides postulabit.
7 Causam tu nullam reperiabas in Sex. Roscio; at ego in T. Roscio reperio.
8 Tecum enim mihi res est, T. Rosci, quoniam istic sedes ac te palam
9 adversarium esse profiteris. De Capitone post viderimus si,
10 quemadmodum paratum esse audio, testis prodierit: tum alias quoque
11 suas palmas cognoscet de quibus me ne audisse quidem suspicatur. L.
12 Cassius ille quem populus Romanus verissimum et sapientissimum iudicem
13 putabat identidem in causis quaerere solebat 'cui bono' fuisset. Sic vita

14 hominum est ut ad maleficium nemo conetur sine spe atque emolumento
15 accedere. Hunc quaesitorem ac iudicem fugiebant atque horrebant ii
16 quibus periculum creabatur ideo quod, tametsi veritatis erat amicus,
17 tamen natura non tam propensus ad misericordiam quam applicatus ad
18 severitatem videbatur. Ego, quamquam praeest huic quaestioni vir et
19 contra audaciam fortissimus et ab innocentia clementissimus, tamen facile
20 me paterer vel illo ipso acerrimo iudice quaerente vel apud Cassianos
21 iudices, quorum etiam nunc ii quibus causa dicenda est nomen ipsum
22 reformidant, pro Sex. Roscio dicere. In hac enim causa cum viderent illos
23 amplissimam pecuniam possidere, hunc in summa mendicitate esse, illud
24 quidem non quaerent, cui bono fuisset, sed eo perspicuo crimen et
25 suspicionem potius ad praedam adiungerent quam ad egestatem. Quid si
26 accedit eodem ut tenuis antea fueris? Quid si ut avarus? Quid si ut audax?
27 Quid si ut illius qui occisus est inimicissimus? Num quaerenda causa quae
28 te ad tantum facinus adduxerit? Quid ergo horum negari potest? Tenuitas
29 hominis eiusmodi est ut dissimulari non queat atque eo magis eluceat quo
30 magis occultatur. Avaritiam praefers qui societatem coieris de municipis
31 cognatique fortunis cum alienissimo. Quam sis audax, ut alia obliviscar,
32 hinc omnes intellegere potuerunt quod ex tota societate, hoc est ex tot
33 sicariis, solus tu inventus es qui cum accusatoribus sederes atque os tuum
34 non modo ostenderes sed etiam offerres. Inimicitias tibi fuisse cum Sex.
35 Roscio et magnas rei familiaris controversias concedas necesse est.

Cicero, Pro Sexto Roscio Amerino 83-87

Tekst 5

In een redevoering tot het verzamelde volk roept Cicero, die in dit jaar consul is, op tot het vieren van het grote feest waartoe net besloten is door de senaat. Cicero heeft namelijk zonder enig bloedvergieten een staatsgreep weten te voorkomen.

In de tweede helft van de onderstaande tekst herinnert hij het volk eraan dat het er in het verleden vaak veel bloederiger aan toeging.

- 1 Quam ob rem, Quirites, quoniam ad omnia pulvinaria supplicatio
2 decreta est, celebratote illos dies cum coniugibus ac liberis vestris.
3 Nam multi saepe honores dis immortalibus iusti habiti sunt ac debiti,
4 sed profecto iustiores numquam. Erepti enim estis ex crudelissimo ac
5 miserrimo interitu, et erepti sine caede, sine sanguine, sine exercitu, sine
6 dimicatione: togati, me uno togato duce et imperatore, vicistis.
7 Etenim recordamini, Quirites, omnes civiles dissensiones, non solum eas,
8 quas audistis, sed eas, quas vosmet ipsi meministis atque vidistis. L. Sulla
9 P. Sulpicium oppressit; C. Marium, custodem huius urbis, multosque fortes
10 viros partim eiecit ex civitate, partim interemit. Cn. Octavius consul armis
11 expulit ex urbe collegam; omnis hic locus acervis corporum et civium
12 sanguine redundavit.

Cicero, In Catilinam III 23-24

Aantekeningen

- regel 1* **Quam ob rem** Daarom
supplicatio dankfeest
- regel 2* **celebratote** jullie moeten vieren
- regel 3* **dis = deis**
iusti ac debiti Verbinden met **honores** (regel 3).
habere organiseren
- regel 5* **et erepti** Vul aan: **estis**
- regel 6* **togatus** in toga gekleed (*dus niet als militair gewapend*)
uno in mijn eentje
- regel 8* **audistis = audivistis**
sed Lees: **sed etiam**
vosmet = vos
- regel 9* **P. Sulpicium** en **C. Marius** *politieke tegenstanders van L. Sulla*
- regel 10* **Cn. Octavius** *Deze consul had een hevig conflict met zijn medeconsul.*